

“ ”

“Sare sozial komertzialetan inertziaz jarraitzen dugu, baina ez gara emaitza onak lortzen ari”

MARTA G. FRANCO

Gorrotoa sustatzen duten algoritmoak, mendekotasuna sortzeko diseinatutako aplikazioak, pertsonak beharrezko publizitate-hartzaileak ikusten dituzten plataformak, merkantzia gisa tratatzen gaituzten sare sozialak... Badirudi azken aldirian Internetetik toxikotasuna baino ez dugula jasotzen, baina beti ez da horrela izan. Une jakin batzuetan Internet gehien bat pertsona izan zen. Beraz, orain ere berreskura dezakegu eta teknologia hori gehiengoaren zerbitzura jarri. Horren inguruan hitz egin dugu Marta G. Franco hacktibista eta kazetari madrildarrarekin, Euskarabildua jardunaldietan eman zuen hitzaldiaren ondoren.

AXIER LOPEZ DANILANCO / ARGIA CC BY-SA

Internet asmakizun zoragarria al da? Internetek, bere arazo guztiekin, inoiz asmatu den komunikazio-tresnarik globalena, unibertsalena eta demokratikoa izaten jarraitzen du. Potentzialki, bere oinarritzko azpiegitura oso ondo dago, munduan zehar ordenagailu eta gailu asko konektatzeko aukera ematen diguten zerbitzari eta protokoloen mailan. Arazoa da nola garatu den teknologia horren enpresa-geruza.

Interneten sorrerari buruzko memoria lapurtu digutela diozu. Bai, Elon Musken, Marck Zuckerbergen eta Silicon Valleyn gertatu diren kon-

tuen inguruko dozenaka biografia dauka. Eta, aldiz, gutxiegi daude ordezkaturik ezinbestekoak diren beste alderdi batzuk, ikerketa-zentro publikoetan, herritarren berrikuntzarako guneetan, hacklabetan eta, oro har, gizarte zibilean gertatu direnak.

Lehen sare sozialen etorrerarekin, mugimendu sozialek eta komunikabide independenteek uste genuen hor aurki genezakeela modu bat monopolio komunikatiboari aurre egiteko. Luzaroan erabilgarriak izan dira. Oraindik ere balio digute. Gertatzen dena da

lekua galtzen ari garela. Interneten sorreran, gaur egun sarea kontrolatzen duten enpresa horiek guztiak sortu aurretik, komunikazio-espazio oso indartsuak sortzeko gaitasuna zegoen, parez pare, ez baitzen hainbestekoa munstro teknologikoen gairak.

Baina urte batzuk igaro dira, eta hor ere gailendu dira bankuen eta multinazionalen interesak. Plataforma sozial komertzialen ingurunea gero eta lehiakorragoa da. Alde batetik, publizitate hutsezko komunikaziorako erabiltzen duten markak josita dago. Eta, bestetik, indar erreakzio-

rioek okupatuta dute, Twitter eta Facebook bidez iraultzak egin genitzakeela iruditzen zitzaigun garaian, mugimendu sozial guztiei erantzuteko antolatzen hasi zirenak, 2010 inguruan.

Orain nik "Gorrotorearen Internazionala" izenez ezagutzen dudana antolatu dute. Taktikak, baliabideak eta diru asko partekatzen dituzten gizon batzuk dira. Zertarako? Steve Bannonek, Trumpen lehen kanpainako ideologo estrategikoak, horrela laburbildu zuen estrategia batean inbertitzeko: "Espazio osoa kakaz betetzea". Hau da, eduki toxiko askorekin espazio guztia okupatzea, lehen hein batean jendeak elka-

rrizketa garrantzitsuak izateko, elkar ezagutzeko, politikoki antolatzeko edo, besterik gabe, dibertitzeko balio zuen espazio digitala.

Denbora batez sare sozial komertzial horiek baliagarriak izan zitzaizkigun, baina egunetik egunera gero eta gutxiago. Horregatik, hortik irteteari buruz pentsatu behar dugu, gero eta lehiakorragoak diren espazio horietan zokoa geratzen ari garelako. Oso arreta txikia eskuratzeko, guk baino baliabide gehiago eta eskrupulu gutxiago dituzten erraldoi teknologikoekin ari gara lehiatzen. Gero eta leku gutxiago dugu geure kontuetarako.

Nolanahi ere, kontraesana dirudi gizarte hobea nahi duen orok sare sozial toxikoak elikatzen jarraitzeak, ezta? Baina ateratzea ez da dirudien bezain erraza.

Espazio horietan zergatik egon nahi dugun aztertu behar dugu. Ulertzen dut gure helburu nagusia dela jendearekin hitz egin ahal izatea. Hortik abiatuta, zer emaitza izaten ari garen aztertu behar da.

Kontua da gero eta nabarmenagoa dela sare guztietan, eta bereziki Twitterren, azken hilabeteetan nola aldatu den ikusita, diru asko inbertitu behar dela benetan jendearengana iristeko. Gezurra da eduki onekin eta argitasun

pixka batekin birala egingo zarela. Ez da hala, zure edukien publizitatea ordaindu beharko duzu, Premium kontua beharko duzu -Twitterreko algoritmoak gehiagotan erakusten ditu ordaintzen duten kontuen edukiak-... Gainera, edukietan dirua jarri beharko duzu, kasu askotan komunitate faltsu batean inbertituko duzu, zure edukiaren alde agertuko diren troll eta bot-ekin, atzean jende asko duzula irudikatzen. Hori guztia guk ez dugu eskura, haiek bai.

Inertziaz hor jarraitzen dugula uste dut, baina ez gara emaitza onak lortzen ari. Biraltasunaren ilusioak eraman gaitu, noizbait, kasualitatez, milaka pertsonarengana irits gaitezkeelakoan.

Gainera, komunikazio mota hori oso hegakorra da. "100.000 pertsonak ikusi dute bideo hau", esaten dizute, baina ziur aski lehen bost segundoak baino ez dituzte ikusi, eta gainera mugikorren beste zerbait egiten ari zirela.

Komunikazio mota hori oso urrun dago komunean zerbait eraikitzeko aukeratik, zarata handia baitago plataforma horien inguruan. Beste mota bateko komunikazio-prozesu pausatukoak baloratu behar ditugu, jendearekin modu jarraituagoan hitz egiteko espazio komunak sortzea ahalbidetuko digutenak, elkartrukeak eta elkarrizketak egon daitezzen.

Beste joera bat ere badago, pandemiaren ondoren nabarmenagoa dena: teknologia berri oro deabrutzea eta inoiz itzuliko ez den iragana aldarrikatzea.

Silicon Valleyren jostailu berri bakoitza probatu beharrari, *hype*-ari aurre egiten dioten pertsonak egotea positiboa iruditzen zait. Hala ere, pertsona horiekin eztabaidatu nahi nuke, eta ikusi ea beste teknologia batzuk elkarrekin pentsa ditzakegun, kontuan hartuta ezinezkoa dela guztiari

uko egitea, Internet gabeko mundua ez baita itzuliko. Aplikazio jakin batzuk erabiltzen ez badituzu ere, denok datifikatuta gaude. Kobazulo batera bizitzera joan ezean, hiri eta herrietan biziz gero, datifikazio-prozesuetatik pasa beharko dugu denok. Orduan, uste dut zentzu handiagoa duela ahalduz-jarrera hartzen saiatzea saihestu ezin izango dituzun prozesu horietan esku hartzen saiatzeko.

Egun bizi gaituen turbokapitalismoaren garapenerako pieza nagusietako bat izateagatik bakarrik, Internetek funtsezko borroka-eremua izan beharko luke ezkerrentzat. Baina ez dakit ideia hori oso barneratuta dugun. Jakina. Ez dago modu orokor horretan barneratuta, baina uste dut denok dakigula Airbnb, Uber, Deliveroo eta horiek guztiak hiriak eta zenbait lan-sektore izorratzen ari zaizkigula, edo Euskal Herriaren kasuan, tresna horiek nola zapaltzen diguten hizkuntza aniztasuna.

Ez dut uste borroka klimatikoa, etxebizitzaren aldekoa edo lan-eskubideen defentsakoa baino garrantzitsuagoa denik Internetekoa, baina borroka horietan guztietan erabili beharko dugun tresna eta oinarria da Internet.

Ez dirudi hizpide ditugun gai hauek alderdi politikoetako gai-zerrendan edo, oro har, politika instituzionalean daudenik.

Bai, hala da. Lehen zerbitzariak publikoak ziren eta azken urteetan Googlek eta Microsoftek berentzat hartu dituzte. Badira gai hauek kontuan hartzen ez dituzten politikariak, baina, bestalde, politikari bakar bat ere ez da aitu gai guztietan. Kontua da aholkularitza behar dutela eta *Big Tech*ek baliabide asko eta diru asko erabiltzen dituztela lobby lanak egin, gai horietan burua asko jan nahi ez duten arduradun publikoei erraz jarri eta politikak "bide onetik" doazela ziurtatzeko.

AZAROAK 7-17

HARIAK

Erresistentzia istorioen zinemaldia

hariak.hernani.eus

@hariakzinemaldia

Hernaniko Udala

Erantzukizunaren beste zati bat ere badago: Europar Batasuneko erregulazioak. Izan ere, enpresa txikiagoentzat baino askoz errazagoa da Google bezalakoentzat, Datuak Babesteko Erregelamendu Orokorra "erosteko" gai diren abokatuen armada bat edukita.

Teknologia eta dekolonitatea. Esaldi berean behar adina entzuten ez diren bi termino.

Sarriago ala gutxiagotan, teknologiari buruz irakurtzen dugun tokiaren arabera. Latinoamerikako lankide feministek denbora asko daramate gai hori lantzen, eta irakurri beharko genituzkeen gauza interesgarri asko dituzte.

Alde batetik, gaia datuen estraktibismoarekin lotuta dago. Prozesu hori askoz ere bortitzagoa da Hegoalde globalean, eta horrek zerikusia du *Big Tech*ek lanaren zati aspergarri eta gogorrenak nola azpikontratatzen dizkieten gutxiago kobratzen den lekuetako pertsoneri. Programazioaz, datuen filtrazioaz, edukien migrazioaz eta abarrez ari gara. Eta bai, ziur aski Indiako pertsona batek gehiago irabaziko du lanean TikTok-eko datu nazkagarriak filtratzen kalean taxia gidatzen baino, baina prozesu horretan gehien irabazten duena Kalifornian dagoena da, CEO gisa dirutza kobratzen.

Dekolonitate teknologikoak lehengaiak gatazka-guneetatik ateratzearekin du zerikusia, gehienetan mineralak. Eta, era berean, energia eta ur asko kontsumitzen duten datu-zentro handien kokapenarekin lotuta dago, botere eta pribilegio zentroetatik ahalik eta urrunen jartzen dituztenak.

Kultura-aniztasunaren galera ere kontuan hartu behar da. Multinazional mota horiek diseinatutako tresna jakin batzuk erabiltzeak, jakina, pentsatzeko eta sortzeko beste molde batez eta beste hizkuntza batzuetan egiteko gaitasuna kentzen du. Latinoamerikako lankide feministek epistemizidioaz hitz egiten dute. ●

Gaizkiaren zaldunak

Sare sozialen toxikotasunaren ikurra, are gehiago Elon Musken etorreraren ostean: Twitter

Twitter, gaur egun, adibide argia da: plataforma itxi baten aldeko edozein apustu, deszentralizatuta ez dagoena, gaizki atera daiteke. Denbora batez Jack Dorsey, Twitterren sortzaileetako bat, erdi gogoko genuen, Twitter komunikazio politiko aurrerakoa egiteko erabil zitekeela iruditzen zitzaigun. Beno, ez dakit ezkerrekoa zen, baina behintzat ez garratza. Baina urte batzuetara, enpresa beste tipo batek erosi, edonor dela ere, eta funtzionatzeari utzi dio. Uste dut hori dela adibiderik mingarriena. Ez da jendeak gehien erabiltzen duen sarea, baina kazetaritzan, aktibismoan eta politikan gehien erabili duguna da. Komunitateak eraiki ditugu hor, jarraitzaile askorekin, eta bat-batean ondare hori gutzia galdu egin dugu.

Balio gutzia guk, erabiltzaileok, jartzen dugula argien ikusten den sareetakoa da. Teknologikoki oso sare sinplea da -testu laburrak eta bideoen bat partekatzea-, eta balio duena balio du jendeak ematen diolako.

Scroll infinituaren gidariak: Instagram eta TikTok

Bai, TikTok are gaiztoagoa da. Sare sozialen historian lehena Facebook da, eta komunikatzeko diseinatuta

zegoen. Facebooken zerbait jartzen zenuen, komentatzen zizuten, zure lehengusuarekin hitz egin edo eztabaidatu zenezakeen, ezagutzen ez zenuen norbaiten lagun bat ezagutu, lagunak egin zenitzakeen... Nolabaiteko soziabilitaterako espazioa zen. TikTok telebista bat da. TikToken bideoak ikusten dituzu eta gehienez bihotza ematen diezu. Mega gero eta gehiago TikTokera ari da hurbiltzen. Instagramek gero eta gehiago eskatzen dizkizu kontsumo mota horretarako bideoak. *Scrolling*-erako diseinatuta daude, jarduera gutxiagorako; horrela, sare sozialen alderdi soziala galtzen ari dira. Izan ere, nire ustez jada ez dira sare sozialak, telebistak edo bitartekariak baizik. Ez dira bi norabidekoak.

"Dena garaje batean hasi zen", American Dream berriaren paradigmak: Microsoft eta Apple

Garaje batean hasi zen dena... zure amaren inbertsio batekin, andre aberatsa zena, Bill Gatesen kasuan bezala. Dena garaje batean hasi zen... XIX. mendetik AEBetako garapen teknologiararen egitasmo kaltegarrienen gunean kokatua, armagintza kasu.

"Arrakastaren" erosketa masiboaren ordezkaria: Google

Googleren erosketen zerrenda jaso dute Wikipediako orrialde batean. Ikaragarria da erosi duten gutzia, eta bitxia da ikustea beraiek ez dutela ezer egin, besteak erosi eta erosi besterik ez.

Ana Galarraga - Petti

FRANKENSTEIN AGURGARRIA

Victor Frankenstein gutun musikatua

Hitzaurrea Mari Luz Esteban

Hitzostea Miren Agur Meabe

elkar elkarargialetxea.eus